

Munkácsi Márton hétköznapjai

BAJI ETELKA

Nem először nyílik alkalmam cikket írni a *Fotóművészet*-be, azt remélve, hogy a lap olvasói számára újdonságot jelentő fényképekről tudok beszámolni. Ezeket a képeket saját terepemen, a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtárában találtam anyagrendezés, feldolgozás közben; vagy Bécsben bukkantam rájuk, az Osztrák Nemzeti Könyvtárban vagy az Albertinában, amikor szerencsém volt Klebelsberg Ösztöndíjjal magyar fényképek után kutatni.

Most ismét egy csokorra való, eddig nem ismert fotót szeretnék bemutatni a lap hasábjain. Munkácsi Márton képeiről lesz szó. Mivel hazánk nem bővelkedik a világhírű Munkácsi által készített fotográfiákban – sőt világviszonylatban is csak néhány száz vintázs képe gyűjthető össze –, ezért nagy örömmel soroltam fel a *Fotóművészet* egy korábbi számában azokat a műveit, amelyeket addig a Magyar Nemzeti Múzeum Történeti Fényképtárában össze tudtam gyűjteni tőle.¹ A cikk megjelenése óta eltelt időben újabb 10 kép került a látóterembe, s ezeket mind sikerült nyilvánvártatásba vennünk és elhelyeznünk a Fényképtárban. Ezek a képek sajnálatosan és kétségtelenül nem tartoznak Munkácsi kiemelkedő munkái közé, mégis fontos, hogy a világszerte elismert magyar fotóriporter hazai gyűjteményben található újabb fényképeiről hírt adjak, és e felvételek is a magyar fotótörténet ismert darabjaivá váljanak. A képek közül 5 egy sorozatot alkot.² Ennek témája: a Budapest Fürdőváros Egyesület által kiküldött bizottság József Ferenc főherceg vezetésével terepszemlét tart a gellérthegyi Citadellában. A képek 1927 elején készültek, hiszen március 2-án egy már megjelent közlülük a *Tolnai Világlapjában*. A következő két kép politikusokról, illetve országgyűlési képviselőkről készült 1925-ben, és megjelent *Az Est* július 12-i számában, abból az alkalomból, hogy július 10-én volt az országgyűlés utolsó napja a három hónapos nyári szünet előtt. Az egyik felvételen Szilágyi Lajos és Létay Ernő³ halad a Parlament előtt a Kosuth téren. Dr. Létayt a biharnagybajomi választókerületben, pártönkívüli ellenzéki programmal választották meg. Dr. Szilágyi pedig Berettyóújfalui jelöltjeként jutott be az országgyűlésbe, szintén ellenzéki programmal.⁴ A másik fénykép (ez a 7.) Ugron Gábort örökítette meg a Parlament folyosóján⁵, aki liberális demokrata programmal, de függetlenként került be az országgyűlésbe Budapest egyik választókerületében. Ez a két kép keveset árul el Munkácsi tehetségéből, a napi rutinban teljesített kötelező feladatokhoz sorolhatjuk őket. *Az Est* című napilap, amelyben a két kép megjelent, ebben az esetben sem tüntette fel a fotográfus nevét. Azért tudtam a lapban beazonosítani Munkácsi Márton felvételeit, mert a két eredeti fénykép hátoldalán

különféle megjegyzések olvashatók, amelyek elvezettek *Az Est*-hez.

A nyolcadik kép keletkezésének körülményeiről pillanatnyilag nem sokat lehet tudni. Valamilyen vallási eseményre érkezett két külföldi vendégről (zarándokokról?) készült a budapesti utcán. Hátoldalán kézírással ez olvasható: „Balról Karl Ulke és Ervin Thomas[?] a Zrínyi utcában Munkácsi”. A kérdőjel tőlem származik (nem tudom kiolvasni a nevet), s nem a felirat írójától, aki Munkácsi Márton lehetett.⁶ A kilencedik képet már felsoroltam a *Fotóművészet* említett számában megjelent írásomban, de akkor még mint leltári szám nélküli, frissen előkerült fényképet, amelynek a tartalma még megfejtésre várt. Mindössze annyit tudtam róla, hogy hátoldalán kézírással ez állt: „Exhumálják Cser Istvánékat”.⁷ Azóta kiderült, hogy az exhumálás a tiszazugi arzénos gyilkosságok nyomozásának egyik jelene volt. Munkácsi Mártonnak a vádlottakat, illetve a bűnügy egyik tettesének házáat bemutató felvételeit már közöltem a korábbi, 2010-es cikkemben. Ezen a képen, az exhumált személyek az arzénos gyilkosságok áldozatai voltak, Cser Lajosné két újszülött gyermeke és apósa, id. Cser István.⁸

A tizedik kép már inkább emlékeztet Munkácsi igazi munkáira, ezen ugyanis egy autóversenyzőt látunk a versenyautójában, éles kanyarban. Az autóversenyző, Szmick Viktor, jól ismert az autózás története iránt érdeklődők előtt. A képen Salmson gyártmányú autójában ül a János-hegyi autó- és motorkerékpár versenyen.⁹

Jegyzetek

¹ Munkácsi Márton fényképeit szemlélve = *Fotóművészet*, LIII. évf. 2010. 4. sz. 84–95. oldal.

² Leltári szám: 2014.50.1-50.5. ME.I.B. A képeket Stemplerné Balog Ilona gyűjtötte korábban.

³ Leltári szám: 69.1550 ME.I.B. Megjelent *Az Est* XVI. évf. 154. sz. 1925. július 12. 5. oldal.

⁴ Parlamenti almanach az 1922-1927. évi országgyűlésről (Almanachok 1884–1949) www.ogyk.hu/e-konyvt/mpgy/alm/almanach.html.

⁵ Leltári szám: 67.864 P. Megjelent: *Az Est* XVI. évf. 154. sz. 1925. július 12. 4. oldal.

⁶ Leltári szám: 2012.10.1. ME.I.B.

⁷ Leltári szám: 2012.11.1. ME.I.B. Köszönet Stemplerné Balog Ilonának, aki segített a kép tartalmának megfejtésében.

⁸ A tiszazugi arzénügy hírei a szolnoki sajtóban 1929–1933 Összeállította: Kósa Károly 6/11. oldal, <http://www.kosakaroly.hu/adattar/arsen/zug06.html>.

⁹ Leltári szám: 2014.26.1. ME.I.B. Négyesi Pál ajándéka.

www.fotomuveszet.net

2014.50.1.ME.I.B. A Budapest Fürdőváros Egyesület által kiküldött bizottság József Ferenc főherceg vezetésével terepszemlét tart a gellérthegyi Citadellában, a jobb szélén Krausz Simon, jól ismert budapesti bankár, mellette fia, Érdi-Krausz György gépészmérnök, tőle balra, egyenruhában József Ferenc főherceg, 1927. A hátoldalán lila gumibélyegző, szövege: „Copyright by Munkácsi Márton Budapest, VIII., József-körút [sic] 34.” 17x23,5 cm

2014.50.2. ME.I.B. A Budapest Fürdőváros Egyesület által kiküldött bizottság József Ferenc főherceg vezetésével terepszemlét tart a gellérthegyi Citadellában, a jobb szélén József Ferenc főherceg, középtájon, zsinóros kabátban Bárczy István, egykor Budapest főpolgármestere, 1927. A hátoldalán lila gumibélyegző, szövege: „Copyright by Munkácsi Márton Budapest, VIII., József-körút 34” 17x23,4 cm

2014.50.3. ME.I.B. A Budapest Fürdőváros Egyesület által kiküldött bizottság József Ferenc főherceg vezetésével terepszemlét tart a gellérthegyi Citadellában, elől középen József Ferenc főherceg, a kép balszélén Bárczy István, 1927. A hátoldalon lila gumibélyegző, szövege: „Copyright by Munkácsi Márton Budapest, VIII., József-körut 34.” 17,2x23 cm

2014.50.4. ME.I.B. A Budapest Fürdőváros Egyesület által kiküldött bizottság József Ferenc főherceg vezetésével terepszemlét tart a gellérthegyi Citadellában, 1927. Hátoldalon lila gumibélyegző, szövege: „Copyright by Munkácsi Márton Budapest, VIII., József-körut 34.” 17x23,7 cm. A kép megjelent: Tolnai Világlapja XXIX. évf. 10. sz. 1927. március 2. 2. old. (hibásan írva: Mnkácsi felv.)

2014.50.5. ME.I.B. A Budapest Fürdőváros Egyesület által kiküldött bizottság József Ferenc főherceg vezetésével terepszemlét tart a gellérthegyi Citadellában, csoportkép a Citadella bejárata előtt, 1927. Hátoldalon lila gumibélyegző, szövege: „Copyright by Munkácsi Márton Budapest, VIII., József-körut 34.” 17,2x23,6 cm

69.1550 ME.I.B. Szilágyi Lajos és Létay Ernő a Kossuth téren. A két alak körvonala retussal erőteljesebbé téve, feliratok a hátoldalon: kék írónnal, középen Szilágyi és Létay, lejjebb Munkácsi, a kék írónos kézírás ugyanaz, mint a 67.864-es leltári számú képen; a név alatt bélyegző: 1925 (sic) júl. 10.; ceruzával, a jobb alsó oldalon: 1 h Az Est 2 oldalt levágni (utasítás a nyomda számára), a jobb alsó sarokban piros írónnal: R 881n, 21x14,8 cm

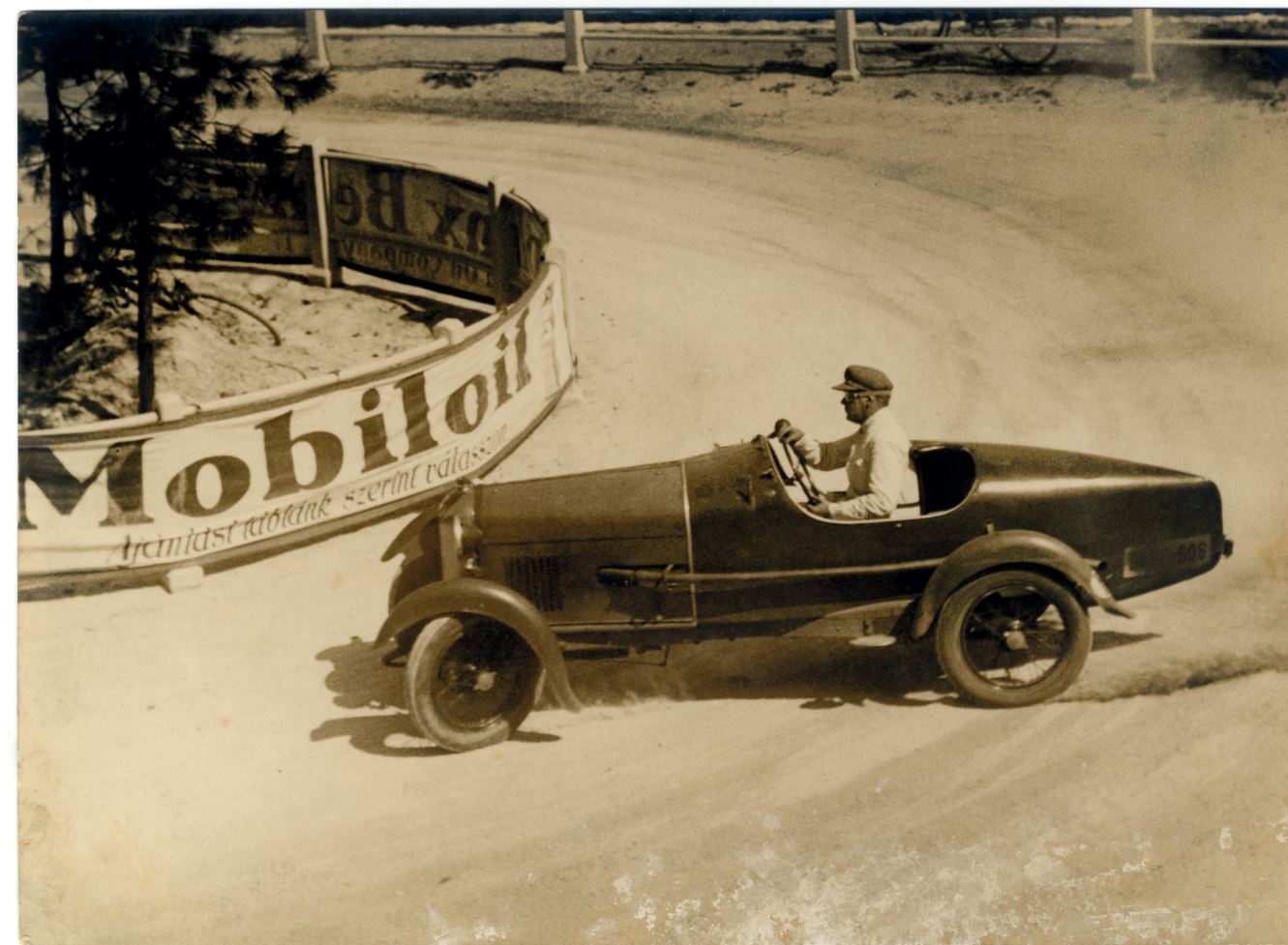
67.864 P. Ugron Gábor a Parlament folyosóján, feliratok a kép hátoldalán, a kép állásához képest fejreállítva: középen kék írónnal: Ugron Gábor, a jobb felső sarokban kék írónnal: Munkácsi; alatta bélyegző: 1925 (sic) júl. 10. ; a hátoldal alján, jobbra ceruzával: 1 h Az Est 2 oldalt levág(ni); a jobb sarokban piros írónnal: R 875n; 14,4x22 cm

2012.10.1. ME.I.B. Két külföldi a budapesti utcán. Hátoldalán felirat: „Balról Karl Ulke és Ervin Thomas(?) a Zrínyi utcában Munkácsi”, majd piros írónnal ismét: Munkácsi; bélyegző: 1925 (sic) júl. 3. (Az Est is ilyen bélyegzőt használt, de a képet egyelőre nem találtam a lapban), 23x17,1 cm

2012.11.1. ME.I.B. A kép hátoldalán ceruzával: „Exhumálják Cser Istvánékat”, valamint egy felirat: Est 11/2h [ennek kiolvasása bizonytalan]; vélhetően 1929. A hátoldalon gumibélyegző kék lenyomata: Aufnahme Martin Munkácsy Berlin-Wilmersdorf Kaiserplatz 14, 27,2x22,4 cm

2014.26.1. ME.I.B. Szmick Viktor autóversenyző francia Salmson gyártmányú autójában a Jánoshegyi autó- és motorkerékpár versenyen, 1927. szeptember. A hátoldalon gumibélyegző lila lenyomata: „Copyright by Munkácsi Márton Budapest, VIII., József-körut 34.” 17x23,5 cm

Minden kép zselatinos ezüst technikával készült vintázs pozitív